

Considerații asupra reinventarierii unui fragment de fond arhivistic (*Prefectura Județului Severin, 1908-1918*)

MARLEN NEGRESCU

Perioada aleasă, 1908-1918, este în bună măsură aleatorie: 1908-1913, ultimii ani de pace, în care structura administrativă a comitatului Caraș-Severin s-a omogenizat, cu excepția problemelor legate de Comunitatea de avere a fostului regiment de graniță (fostele comune din confiniu contribuind, pe lângă obișnuitele dări și taxe, și la fondul grăniceresc) de cea a desființării comunioanelor, care se prelungește și pe perioada războiului, și de cea a ocupării de terenuri din fostele izlazuri comune; 1914-1918, izbucnirea și desfășurarea războiului cu toate efectele acestuia asupra vieții politice, sociale și economice.

Destinul fondului arhivistic supus atenției – *Prefectura Județului Severin* – a fost la fel de zburciunos ca al altor fonduri administrative din această parte a țării. Condițiile în care a fost păstrat de către creator (pivnițe inundabile și, oricum, umede) au dus la deteriorarea iremediabilă a unei cantități apreciabile de documente și la necesitatea restaurării a aproximativ 30% din materialul creat în perioada 1862-1918. La deteriorarea hârtiei au contribuit, nu în ultimul rând, dosarele de carton acid folosite.

După desființarea Prefecturii Județului Severin, dosarele au fost parțial răvășite prin două mutări succesive. Până să fie preluate de Arhivele Statului, din actele fondului și-au făcut parte colecționarii împătimiți, după cum o dovedesc documentele recuperate prin donații sau achiziții.

În ciuda tuturor calamităților, din această arhivă s-a păstrat o cantitate mult mai mare de documente cu valoare istorică decât din cea a fostelor comitate Timiș și, mai ales, Torontal.

După ce lucrările de inventariere a perioadei 1919-1949 au fost finalizate, și această parte, mai nouă, a fondului a fost dată în cercetare, s-a încercat inițial reconstituirea primei părți pe baza instrumentelor contemporane de evidență, în respectul principiilor arhivistice și, nu în ultimul rând, pentru că procedura este mult mai spornică și lesnicioasă decât reinventarierea. S-a constatat însă că, pentru o parte din documente, lipseau registrele de intrare-ieșire sau registrele indice alfabetic pe probleme, ba chiar, dosarele cauzelor civile, în bună parte, au fost deja reordonate pe probleme tocmai de către creator, fără să se fi păstrat vreun instrument contemporan de evidență care să corespundă acestei noi structuri, ceea ce presupunea operațiunea absurdă de a ordona din nou materialul pe baza registrelor de intrare-ieșire; or, în acest caz, invocarea

„respectului față de creator” devenea superfluă. Pentru numeroși ani – din care s-a păstrat un număr mic de documente și au rămas doar o parte din instrumentele contemporane de evidență – s-a ajuns la situația ridicolă ca, pentru o cantitate de 0,15 sau 0,30 m.l. de documente să se creeze atât inventare cât și liste de existent.

Pentru anii în care au rezistat timpului majoritatea documentelor, vom găsi sute de rapoarte anunțând izbucnirea sau terminarea unor epizootii, eventual cazuri dispartate de rabie, antrax, pestă porcină ș.a. Fiecare raport – câte o filă de hârtie – este introdus într-un dosar de carton gros și de proastă calitate (acid). Tot astfel vom găsi sute de dispense de anunțare prealabilă a căsătoriei vădind intenția creatorului lor de a le selecționa, după cum o dovedesc foile cu inscripția „de selecționat” în care sunt ambalate asemenea altor sute de adrese referitoare la plata taxei pentru traducerea diverselor acte. Aceste genuri de acte constituie cantitativ o bună parte din actele cuprinse într-un an calendaristic; păstrarea lor în această formă duce, pe de o parte, la ocuparea în mod inutil a spațiului oricum deficitar, pe de altă parte, îngreunează cercetarea problemei în sine.

Informația pe care o oferă registrul de intrare-ieșire este îndeobște insuficientă și adesea nu face referire la anexe sau la actele conexas. Conexarea, operându-se la ultimul număr care, în majoritatea cazurilor, cuprinde doar o adresă de înaintare consemnată ca atare în registru nu ne indică valoarea documentară reală a dosarului (fiind vorba uneori de lucrări ample, extinse pe mai multe decenii). Tot așa, în locul dosarului pe care ar trebui să-l aflăm, conform însemnării din registru, avem surpriza de a găsi doar o adresă sau o scurtă corespondență privind transferarea actelor la un alt oficiu.

Toate acestea fac deosebit de dificilă cercetarea, transformând-o într-un fel de loterie (cercetătorul poate solicita un mare număr de dosare conform registrului de intrare-ieșire sau a indexului, acestea chiar figurează pe listele de existent, dar la examinare se dovedesc a fi simple adrese referitoare la circuitul actelor, în timp ce dosare valoroase zac necercetate, deoarece însemnarea din registru nu face trimitere la ele), ori scopul nostru este și unul pragmatic și anume acela de a pune la dispoziția cercetătorilor și a publicului interesat documentele pe care le deține instituția noastră și nu numai de a le tezauriza în sacrosanctul respect al principiilor arhivistice.

Luând în considerare toate aceste argumente, s-a optat pentru reinventarierea perioadei 1862-1918. La această opțiune a contribuit și faptul că Direcția Județeană Timiș a Arhivelor Naționale dispune de personalul calificat, cunoscător al limbilor maghiară și germană, care să poată finaliza lucrarea într-o perioadă de timp acceptabilă, conform unui plan de perspectivă.

Încercarea de a inventaria arhiva în ordine cronologică s-a dovedit ineficientă, având în vedere și cantitatea mare a materialului (cca 300 m.l.), căci ar fi presupus ca fondul să poată fi dat în cercetare abia la terminarea întregii operațiuni. S-a constatat că, actele fiind conexas la ultimul număr, pe parcursul

unui an calendaristic nu vor apărea niciodată acte ulterioare acestuia, deci, pornind în ordine cronologică inversă, de la ultimul an al fragmentului de fond pus în lucru spre primul, pe măsura terminării prelucrării arhivistice a câte unui an, inventarul rezultat nu se va mai modifica, putând fi dat în cercetare, fără riscul modificării cotelor.

Având în vedere faptul că nu pentru toți anii fondului au fost suficiente documente pentru a reconstitui diferitele compartimente (de altfel, chiar creatorul acestora le-a ordonat pe baza registrului general de intrare-ieșire, excepție făcând unele compartimente cum ar fi „Comisia apelor” sau, pentru o perioadă anterioară, „Comisia pentru desființarea comunioanelor”, dar și acestea nu ca o structură aparte ci în continuarea fiecărui an), am optat pentru ordonarea cronologică pe probleme.

Atribuțiile instituției fiind în mare aceleași de-a lungul timpului, în ciuda diverselor transformări istorice, problematica documentelor nu diferă mult de cea din perioada interbelică, de aceea se va și regăsi în bună parte structura adoptată pentru anii 1919-1949. Pentru unii ani a fost doar modificată ordinea problemelor, ținând seama de ponderea acestora (de pildă, problemele militare în perioada războiului). Structura repetată în fiecare an – în măsura în care există documente – este: 1. probleme politice; 2. administrative și teritoriale; 3. stare civilă; 4. militare; 5. finanțe, buget, asigurări; 6. industrie; 7. comerț, aprovizionare; 8. agricultură, silvicultură, probleme de proprietate asupra terenurilor; 9. transporturi, drumuri, comunicații; 10. edilitate; 11. cultură, presă, asociații; 12. învățământ, culte; 13. sanitare și de asistență socială; 14. zoo-veterinare; 15. desființarea comunioanelor; 16. cadastrul apelor; 17. paza contra incendiilor; 18. litigii.

Vicecomitele, primul funcționar al municipalității comitatense pe care o reprezenta, conducea autonomia administrativă – în conformitate cu regulamentele în vigoare și conforme Legii administrative din 1886 – și administrația de stat pe plan local. Avea în subordine majoritatea serviciilor (notariat, juridic, sodrio orfanală, casieric, medical, tehnic, arhivă, contabilitate, tutelă publică, veterinar). I se trimiteau situații lunare, trimestriale și semestriale de către pretori și structurile subordonate, de către medicul șef al comitatului și de către medicul veterinar comitatens, deși, conform Legii XVII/1900, serviciul veterinar trece din subordinea municipalității comitatense în cea a Inspectoratului veterinar de stat; inclusiv unitățile jandarmeriei prezintă periodic dări de seamă statistice asupra stării comitatului¹. Pe baza acestor materiale erau întocmite dările de seamă prezentate de vicecomite comitetului municipalității comitatense.

¹Vezi *Krasso-Szöreny Vármegye érvényben levő szabályrendeleteinek gyűjteménye*, öszegyűjtőte és kiadja Issekutz Aurel, Lugoj, 1906.

Aceste dări de seamă și materialele care au stat la baza lor s-au păstrat pentru o bună parte din perioadă și conțin informații centralizate deosebit de edificatoare.

Din actele adunărilor generale și extraordinare ale municipalității s-au păstrat numeroase interpelații ale unor personalități de marcă ale vieții culturale și politice din Banat (de pildă: a avocatului dr. Aurel Ciupe², privind împrumutul contractat pentru construcția spitalului public din Lugoj, a avocatului dr. Caius Brediceanu, privind ancheta disciplinară deschisă împotriva judeului comunal Ion Lațcu din Jupani, a lui Valeriu Braniște privind folosirea termenului de „olah” în loc de „român” cu ocazia recensământului ș.a.).

Anual vom regăsi probleme internaționale cum ar fi numirile de consuli, emigrări (problemă care a preocupat intens autoritățile ținând seama de amploarea fenomenului în întreaga Europă) și imigrări, expulzări, documente privind organizarea și activitatea poliției de frontieră. Din activitatea poliției și a jandarmeriei s-au păstrat documente privind Comandamentul Teritorial Regal Maghiar de Jandarmi nr. 2 din Szeged, căruia îi erau subordonate unitățile din comitatul Caraș-Severin, înființări de noi posturi, construcții de cazărmi, dar și referitoare la starea infraționalității, trimiterea unor persoane sub escortă, dări în urmărire generală, stabilirea apartenenței comunale a diverselor persoane, acordarea sau retragerea permiselor de port-armă ș.a.

În ceea ce privește problemele administrative, se regăsesc documente privind înființarea sau desființarea de structuri administrative (preturi, notariate cercuale), delimitarea teritoriului unor comune, acte privind organizarea și desfășurarea alegerilor, liste electorale și, evident, contestări ale alegerilor și ale listelor electorale, respectiv ale calității de mare contribuabil³, tabele nominale ale funcționarilor comitatensi și ale autorităților locale, probleme de personal (organizarea de concursuri sau numiri pentru ocuparea posturilor vacante, demiteri, transferuri, salarizare), un volum mare de plângeri, reclamații, anchete disciplinare deschise împotriva funcționarilor publici și aleșilor locali.

Referitor la starea civilă, în afara diverselor instrucțiuni și reglementări, regăsim o mare cantitate de cereri de scutire de anunțare a căsătoriei și de recunoaștere, în urma unor căsătorii ulterioare, a copiilor ilegitali, schimbări și mai ales maghiarizări de nume, acte privind modificările intervenite în starea civilă a cetățenilor străini rezidenți în comitat și a cetățenilor comitatului aflați în străinătate.

Pentru perioada de dinaintea războiului, actele cu conotație militară se referă la organizarea recrutărilor, la evidența incorporabililor și rezerviștilor,

² D.J.A.N. Timiș, fond *Prefectura Județului Severin*, dosar 7/1911.

³ Vezi M. Negrescu, *Structura administrativă a comitatelor Caraș, Severin și Caraș-Severin în perioada 1867-1918*, în „*Patrimonium Banaticum*”, nr. 1, 2000, Timișoara, p. 169-173.

cereri de scutiri, amânări de la efectuarea serviciului militar, organizarea de manevre și exerciții de tragere, acte justificative ale încartuirilor făcute în diverse localități ale comitatului, lucrări de construcții și reparații ale cazărmilor.

Chiar dacă prin prevederile art. II al Legii pe 1902 se desființează serviciul financiar și contabilitatea municipalității comitatense, atribuțiile lor fiind preluate de Direcția Financiară Regală Maghiară (Magyar Királyi Penzügyi Igazgatóság) și de Serviciul Regal Maghiar al Fiscului (Magyar Királyi Adohivatal), independente față de municipalitatea comitatensă și direct subordonate Ministerului de Finanțe, stabilirea și aprobarea bugetelor, colectarea impozitelor, stabilirea diverselor taxe și contribuții rămân de competența autorităților comitatului. Astfel, se regăsesc bugetele și bilanțurile contabile ale comitatului, ale fondurilor comitatense, ale orașelor și comunelor, ale instituțiilor de învățământ. De asemenea, un mare număr de dosare se referă la stabilirea, colectarea impozitelor și taxelor, scutiri sau restanțe la plata acestora. O pondere tot mai mare o au instituțiile bancare în economia comitatului, fapt reflectat și în documentele rămase.

Activitatea industrială e reprezentată în fondul arhivistic prin autorizațiile solicitate, de diverși întreprinzători și firme, de la autoritățile comitatului. Documentele conțin informații privind deschiderea sau închirierea unor cariere de piatră la Teregova, Carașova, Iablașița, construirea fabricii de gaz de la Reșița, electrificări, raporturile cu Camera de Industrie și Comerț din Timișoara, dar și autorizațiile de practicare a meseriei solicitate de meseriași, raporturile dintre angajați și angajatori, accidente de muncă, activitatea corporațiilor industriale ce au înlocuit de la mijlocul secolului al XIX-lea breslele.

În ceea ce privește comerțul, documentele se referă la activitatea forurilor de metrologie, de control, la organizarea de târguri, reglementarea vânzării produselor din carne și a băuturilor alcoolice, învățământul profesional comercial, funcționarea vămilor.

În agricultură și silvicultură, urmare legislației în domeniu, transpare interesul deosebit al autorităților pentru ameliorarea pășunilor și pentru împăduriri, dezvoltarea apiculturii și sericiculturii.

În privința transporturilor, documentele oferă informații detaliate referitoare la starea și repararea drumurilor publice, necesarul de materiale. O dată cu apariția automobilului vom găsi acte privind montarea indicatoarelor rutiere pe drumurile publice (1913), organizarea de cursuri pentru conducătorii auto (1913) și de raliuri automobilistice (1914). De mare interes sunt informațiile referitoare la construcțiile de căi ferate publice dar și industriale sau de interes local, la funcționarea poștei și a telegrafului, la extinderea rețelei de telefonie, înființarea, desființarea agențiilor și oficiilor poștale.

Problematica edilitară se referă la construcția clădirilor de interes public: primăriei, sedii de preturi și notariate cercuale, ghețării, hingherii, construcții de

poduri, trotuare, asfaltarea sau pietruirea unor străzi, amenajări de parcuri, iluminarea electrică a comunelor Făget, Sacul și Oravița etc.

În ceea ce privește învățământul, documentele conțin date privind construirea școlilor de stat sau comunale din Bethausen, Toplet, Plugova, Stajerdorf-Anina, Glimboca, Susani, Bogoltin, Grădinari, Carașova, Șumița, a liceului de stat și a Școlii de ucenici industriali din Caransebeș; extinderi și renovări ale școlilor din Globu Craiova, Curtea, Sfânta Elena, Zervești, Iablanița, Gârbovăț, Gărăna, Știuca, Buchin, Prisian, Dezești, Obreja, Padina Matei, Prisian, Pietroasa, Var etc. Un mare interes prezintă înființarea și construcția de grădinițe pentru copii (la Bocșa Montană, Târgoviște, Orșova, Bethausen, Berzasca, Socol, Ștefănești etc.).

Comunele acordă ajutoare Institutului de surdo-muți din Timișoara. Se solicită recensământul copiilor surzi și nevăzători pentru a fi școlarizați la instituțiile de profil.

Numeroase rapoarte și statistici au ca obiect frecvența școlară și măsurile stabilite prin lege pentru îmbunătățirea acesteia. Se regăsesc publicații ale concursurilor pentru obținerea de burse la instituții de învățământ.

La capitolul cultură găsim date interesante în documentația înaintată pentru autorizarea organizării de spectacole muzicale (de pildă, un spectacol al societății muzicale „Doina” din Turmu Severin la Caransebeș în 1914), teatrale, conferințe, proiecții de filme, spectacole de circ și scamatori ambulănți.

Un deosebit interes îl arată autoritățile din Budapesta pentru înființarea și dotarea bibliotecilor populare comunale.

În ceea ce privește publicațiile vremii, numeroase acte se referă la apariția acestora, de pildă: editarea la Oravița și mai apoi la Lugoj a revistei „Educatorul” a Reuniunii învățătorilor români la școlile confesionale ortodoxe din dieceza Caransebeșului (1909)⁴, a ziarului politic „Szabadság” și a revistei „Lugosi Ipar” (1911), a revistei „Șoimul”, editată de Țintariu Ion, învinuit de delict de presă, a ziarului „Lugosi Szinházi Ujság”, redactat de secretarul teatrului, Ivan Sandor, a hebdomadaruului „Karansebeser Wochenblatt”, a publicației „Virtutea Creștină”, redactată de Sârbu Gheorghe la Lugoj în 1914, a revistei „Stupariul”, îngrijită de preotul Miloș Gheorghe din Bara, a monografiei comunei Pătaș, redactată de preotul Vasile Popovici, a publicației „Solia Graniței”, la Caransebeș, și a „Plugarului român”, cu suplimentul „Baba satului” la Lugoj⁵, ș.a.

⁴ D.J.A.N. Timiș, fond *Prefectura Județului Severin*, dosar 258/1909.

⁵ *Ibidem*, dosar 289/1908, f. 21-28.

O altă îndatorire a autorităților era și aprobarea statutelor diverselor societăți și asociații: Societatea muzicală a meseriașilor lugojeni, Reuniunea de cânt greco-catolică „Lyra” din Lugoj, Reuniunea comercianților și meseriașilor din Sasca Montană, Reuniunea civilă de muzică din Bozovici, Reuniunea de lectură și cântări din Răchitova, asociația „Progresul” din Caransebeș, asociația de cântări și lectură „Unirea” din Ticvaniul Mic, Societatea de lectură și cântări din Târnova, Societatea de întrajutorare a orchestrei fabricii din Reșița, Casina funcționarilor coloniei de cale ferată din Orșova, Societatea cinegetică „Valea Ersigului”, Societatea de lectură, cântări și muzică ortodoxă din Greoni, Asociația bicicliștilor din Lugoj, Societatea de tir din Reșița, Reuniunea de lectură și cântări din Ciuchici, Societatea de vânatoare din Moldova Nouă, reuniunile de cântări și lectură din Grădinari și din Moldova Nouă, Reuniunea română de cântări și muzică din Țela și Reuniunea ortodoxă română de cântări din Secaș ș.a.

În ceea ce privește starea sănătății populației, în afara rapoartelor privind izbucnirea de epidemii, campaniile de vaccinare, informațiile statistice periodice, documentele se referă la personalul sanitar: medici și moașe comunale, studiile, retribuirea și activitatea acestora, la construcția și utilizarea spitalului de boli infecțioase din Lugoj, a spitalului public și pentru afecțiuni pulmonare din Caransebeș, la modificarea spitalului din Reșița, la construcția unui spital de boli infecțioase la Răchitova ș.a.

Numeroase materiale se referă la activitatea farmaciilor, înființarea și desființarea acestora, importul de medicamente, autorizarea folosirii unor medicamente.

Nu putem trece cu vederea nici documentele referitoare la stațiunea balneo-climaterică Băile Herculane sau la sanatoriul de la Marila.

Activitatea de asistență socială este reflectată în dările de seamă ale forurilor locale privind persoanele care au beneficiat de ajutoare din fondul pentru săraci, precum și în documentele sedrii orfanale.

Un capitol important îl ocupă activitatea comisiei apelor, iar autorizațiile și documentația tehnică privind efectuarea unor lucrări „hidrotehnice” – mori de apă, îndiguiuri, canale, forări de fântâni, modificări intervenite în cadastrul apelor – oferă informații interesante în special pentru istoricul morilor de apă, dintre care unele funcționează și în prezent.

Una dintre problemele specifice comitatului Caraș-Severin este aceea a desființării comunioanelor. Prin desființarea Regimentului de graniță româno-bănățean nr. 13 la 1 noiembrie 1872, în baza ordonanței imperiale din 9 iunie 1872 și prin trecerea teritoriului confinar demilitarizat sub administrația civilă, numeroase instituții specifice devin caduce. Este și cazul comunităților de casă, a așa-numitelor comunioane, case sau familii grănicerești. Sunt anulate toate restricțiile imobiliare, atât în ceea ce privește dobândirea cât și înstrăinarea

imobilelor: „Comunitățile de casă din granița militară pot dispune libere de averea lor imobilă. De asemenea, orice membru al comuniei poate dispune testamentar de propria sa avere” și: „Se poate ieși din indiviziune dacă o dorește majoritatea membrilor de ambe sexe, cu drept de vot, ai comuniei, în care caz se împarte în părți egale între toți membrii”. Noile comunioane nu pot avea, însă, mai puțin de 6 iugăre teren în cercurile Caransebeș, Bozovici și Orșova și 8 iugăre în celelalte. Persoanele care ies din comunie – preoții, ofițerii, funcționarii, meseriașii – pot să ceară despăgubiri pentru partea de avere ce li se cuvine.

Aceste reglementări nu rezolvă însă problema de fond, iar Legea XXIX din 1885, despre desființarea instituției comunității de casă din fosta graniță militară, nu face decât, adesea, să consfințească o stare de fapt.

După intrarea în vigoare a acestei legi nu mai puteau fi înființate noi comunități de casă, în cele existente nu mai puteau fi primiți noi membri (doar prin naștere și căsătorie), iar comunitățile existente urmau să fie desființate, averea mobilă și imobilă a fiecărei comunități în parte urmând să fie împărțită între cei îndreptățiți sau să fie stabilită cota în proprietate la care are dreptul. Pentru clasificare în bună înțelegere, sau pentru stabilirea procentului dreptului de proprietate, legea oferă un termen de doi ani, după care procedura de desființare este pornită din oficiu⁶. De altminteri, acest proces va dura peste zece ani și vom găsi documente privind soluționarea unor neînțelegeri între membri caselor încă la 1914. În perioada 1908-1918, actele referitoare la comunioane nu mai cuprind adesea decât corespondență asupra circuitului actelor.

O altă problemă specifică este aceea a „ocupării” (uzurpării) de către cetățeni a unor terenuri din izlazarile comune și din fondul forestier al comunității de avere, în vederea măririi suprafețelor de cultură. Pusă în fața faptului împlinit, comunitatea de avere a fostului Regiment de graniță a încuviințat arendarea acestor suprafețe, deși procedura nu a avut urmări pozitive, arendașii dovedindu-se rău platnici și, nefiind proprietari, nu au căutat să amelioreze terenurile ocupate. „Ocupațiile” provenite din foste izlazuri urbariale sau comunale au putut fi achiziționate în timp.

O serie de acte se referă la comunitatea de avere a fostului Regiment de graniță (dări de seamă anuale, lucrări privind organizarea adunărilor generale, plata impozitelor, bugete etc.).

În ciuda cantității relativ mici de documente păstrate din anii 1914-1918 (în special pe anii 1916-1918), poate fi conturată situația administrației și a comitatului pe perioada Primului Război Mondial.

⁶ Vezi dr. Antoniu Marchescu, *Grănicerii bănățeni și comunitatea de avere*, Caransebeș, 1941, p. 134.

Pe de o parte, administrația își urmează cursul imuabil al îndeletnicirilor cotidiene, pe de altă parte, ponderea actelor având conotație militară crește semnificativ.

Poate fi urmărită derularea evenimentelor internaționale pornind de la telegrama prin care Ministerul de Interne de la Budapesta anunță decesul prințului moștenitor Franz Ferdinand și al soției acestuia în urma atentatului comis în 28 iunie 1914 la Sarajevo, declarațiile, procesele-verbale și corespondența cu autoritățile comitatului privind organizarea zilelor de doliu și ridicarea unei statui în memoria celor doi⁷, dar și unele documente devenite caduce, în perspectiva timpului, cum ar fi invitația la al XXI-lea Congres Internațional pentru Pace ce urma să fie organizat în septembrie 1914 la Budapesta⁸, ba chiar frivole, de pildă plângerea lui Eugen Berkovits, proprietarul cinematografului din Orșova, împotriva primpretorului Homoky Béla, care a interzis – în mod abuziv, afirmă primul – proiecțiile pe perioada doliului⁹, și culminând cu circulara Ministerului Apărării privind mobilizarea generală a persoanelor găsite apte, născute în perioada 1887-1894¹⁰.

Pentru anii războiului deținem o colecție aproape completă a telegramelor trimise comitelui de către biroul de presă al cabinetului premierului privind situația de pe front și situația politică internațională.

Crește numărul documentelor emise de Ministerul de Interne și autoritățile comitatense, caracteristice stării de război, privind limitarea trecerilor de frontieră, regimul armelor, interzicerea publicării măsurilor cu caracter militar, tabele nominale ale indezirabililor și ale supușilor străini români, sârbi, bulgari și ruși expulzați și cărora li s-a stabilit domiciliu forțat, evidența etnicilor sârbi, confiscarea publicațiilor cu conținut naționalist.

Un volum mare de acte se referă la probleme de mobilizare, recrutări, rezerviști, scutiri de serviciu militar, situația militară a funcționarilor, concedii acordate celor înrolați pentru efectuarea muncilor agricole în perioada recoltatului, ajutorarea familiilor celor mobilizați, a invalizilor, văduvelor și orfanilor de război, pregătirea spitalelor pentru situația de război, răniți, cazuri de automutilare, dezertări, prizonieri de război (de pildă, cazul evadării unor prizonieri ruși aflați la muncă în pădurea din Tincova, proprietate a orașului Timișoara), folosirea muncitorilor în industria de război, probleme de personal în administrație din cauza mobilizărilor (de pildă: înlocuirea, la procuratura din Lugoj, a personalului de serviciu mobilizat cu deținuți).

⁷ D.J.A.N. Timiș, fond *Prefectura Județului Severin*, dosar 6/1914.

⁸ *Ibidem*, dosar 12/1914.

⁹ *Ibidem*, dosar 7/1914.

¹⁰ *Ibidem*, dosar 133/1914.

Perioada 1908-1918 a fondului *Prefectura Județului Severin* redată cercetării cuprinde 38 m.l. și 3369 de u.a., majoritatea actelor fiind scrise în limba maghiară, dar se regăsesc și documente în limbile română și germană.

Résumé

L'auteur, archiviste ayant une grande expérience professionnelle, nous offre tous les détails sur le re-inventoriage d'une partie du fonds archivistique La Préfecture du Département Sévérin. Le fonds comprends deux parties chronologiques: la période 1862 – 1918 et 1919 – 1949. Les documents du fonds ont été conservés par le producteur dans des caves humides, ce qui a eu comme conséquence la destruction d'un tiers de la quantité d'archives produite entre 1862 – 1918. L'effet de l'humidité des magasins d'archives aurait pu être diminué si les boîtes d'archives avaient été en carton neutre et non pas en carton acide! Les archivistes ont essayé d'abord de reconstituer l'ordre initial du fonds, mais le manque des inventaires et le classement fait par le producteur suivant plusieurs critères ont suggéré que la meilleure méthode de classement était celle chronologique. La partie 1919 – 1949, n'ayant pas de graves problèmes de conservation, a pu être ouverte à la recherche publique avant le traitement de la partie 1862 – 1918.